

גינה אורגנית לימודית:

אוגדן פעילות לבתי הספר היסודיים

קהל היעד: כיתות א'-ב'

כתב: ינאי נוימן

יוני 2011

מורה יקר,

הפעילויות הכתובות באולצן זה תוכננו והועברו בשנת הלימודים התש"ע בבית החינוך הצטיי, לקבוצת תלמידים אשר רובם המשיכו בפעילות טיפית לימודית למ בשנת הלימודים התש"א ואשר ניכר כי אכן למדו והשכילו בתחום הטיפי האורפני. כל הפעילויות הדומות באולצן מנסות להעניק לתלמיד סקירה ראשונית ומקיפה על הטיפי האורפני ודרכה להשיג לעשייה בתחום הקיימות והסביבה ואף לשלב ואף מעט את הורי התלמידים בפעילות הנ"ל.

באולצן תוכלו למצוא את המספרת הכללית של הפעילות הדומה בתמונות ולעיתים ישנו צורך ללמוד ולחקור מעבר למה שרשם באולצן בכדי להבין חלק מהתכנים. בנוסף ניתן להשתמש בכל פעילות כבסיס לשיעור ועליו להוסיף או לפרוס תכנים שונים.

חשוב לציין כי חלק מהפעילויות הדומות באולצן דורשות התארגנות זמן רב מאד (כשון קניה של חומרים או השגה של תרומות) ועל כן חשוב לעבור על הפעילויות בתחילת שנת הלימודים ולהבין את הדיוש לכל פעילות. אני אישית מאוד נהנית להעביר את כל הפעילויות והעשתי שהן תרומות ומעצבות את התלמידים והשיעור הנ"ל שהועבר על ידי פעם בשבוע הפך בעיני התלמידים לשיעור "יוקרתי" שלא כדאי לפסס.

מקווה שהאולצן יהיה לך לעזר

בהרכה,

ינאי נוימן

רכז לקיימות

עמותת שחרות

תוכן עניינים

4	פעילות ראשונה- הכרות עם הגינה האורגנית והכנת ייחורים
5	פעילות שנייה- הכרות עם סוגי גינות, מגוון צמחים וזרעים בגינה
6	פעילות שלישית- ערוגות ירק
7	פעילות רביעית- אחסון תוצרת הגינה והתגוננות הצמח מפני מזיקים
8	פעילות חמישית- שתילת הצמחים ומה הצמח צריך בכדי לגדול
9	פעילות שישית- השקיה בגינה
10	פעילות שביעית- קומפוסט בגינה
11	פעילות שמינית- ציפורים בגינה
12	פעילות תשיעית- שורשים ופקעות
13	פעילות עשירית- חיפוי קרקע
14	פעילות אחת עשרה- שבילים בגינה א'
15	פעילות שתיים עשרה- שבילים בגינה ב'
16	פעילות שלוש עשרה- שילוט בגינה
17	פעילות ארבע עשרה- השקיה חסכונית בגינה
18	פעילות חמש עשרה- צמחים בקיץ לעומת צמחים בחורף
19	פעילות שש עשרה- מי הם הזרעים והיכן הם מסתתרים
20	פעילות שבע עשרה- צמחים מטפסים בגינה
21	פעילות שמונה עשרה- צמחי תבלין בגינה
22	פעילות תשע עשרה- חברויות צמחים
23	פעילות עשרים- סוקולנטים בגינה
24	פעילות עשרים ואחת- שימוש בפסולת ממוחזרת והכנת ספסל בגינה
25	פעילות עשרים ושתיים- סיום הכנת הספסל
26	פעילות עשרים ושלוש- סיכום שנה
27	נספחים

פעילות ראשונה- הכרות עם הגינה האורגנית והכנת ייחורים

מטרות:

1. התלמידים יעברו הכרות עם המדריך
2. התלמידים יעברו הכרות ראשונית עם נושא הגינה האורגנית הבית ספרית ומה ניתן לעשות בה
3. התלמידים ילמדו עיקרון מתחום הגינון האורגני- ייחורים

זמן הפעילות: שעה מלאה (60 דק')

מהלך הפעילות:

- משחק פתיחה- עושים סבב הכרות בין התלמידים וכל תלמיד אומר את השם שלו ושם של צמח שמתחיל באות שבה מתחיל שמו.
- הסבר קצר על מהי גינה אורגנית באמצעות ציורים על הלוח (מעט מאוד מילים הרשומות על הלוח אלא בעיקר ציורים להמחשה).
- הכרות עם 2 צמחים שאנחנו רוצים לשתול בגינה- "מרווה" ו"גרניום"- כל תלמיד מריח וממשש עלים מכל אחד מסוגי הצמחים.
- הכנת עציצים מבקבוקים של 1.5 ליטר- כל תלמיד גוזר 2 חצאי בקבוק, מחורר אותם בתחתית ורושם עליהם את שמו (מומלץ שהמורה יעזור בחירור של תחתית הבקבוקים).
- כל תלמיד מקבל ענף של גרניום וענף של מרווה ומכין 2 ייחורים בתוך עציצי הבקבוק שהכין.
- התלמידים בוחרים ביחד פינה מחוץ לכיתה שבה הם מניחים עציץ אחד מאלו שהכינו (את השני הם לוקחים איתם הביתה) ויוצרים ביחד רשימת תורנות להשקיית העציצים במשך השבוע.

רשימת ציוד:

- ענפים של מרווה וגרניום
- על פי מספר התלמידים
- 2 בקבוקי 1.5 ליטר לכל תלמיד
- תערובת אדמה (אדמת שתילה)
- זוג מספרים לכל תלמיד
- מרקרים (לא מחיקים)
- טושים מחיקים לכתיבה על הלוח

פעילות שנייה- הכרות עם סוגי גינות, מגוון צמחים וזרעים בגינה

מטרות:

1. התלמידים יכירו סוגים שונים של גינות
2. התלמידים יעברו הכרות עם מגוון הצמחים שכבר קיימים בגינה הבית ספרית
3. התלמידים ילמדו עיקרון מתחום הגינון האורגני- שימור זרעים בגינה

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- מתחילים בסבב בין התלמידים בו כל תלמיד אומר איזה סוג של גינה הוא מכיר (נוי, תבלין, בוסתן, ירק, משחק, מרגוע וכו...) והאם יש לו גינה בבית. רושמים את כל סוגי הגינות שהתלמידים אומרים על הלוח.
- משחק העלים- משחקים משחק שבו מחלקים את הכיתה ל-2 קבוצות כאשר לכל קבוצה ישנו שיפוד התקוע במקום מסוים בגינה הבית ספרית. מקציבים לקבוצות 3 דקות שבהן מהרגע שהמורה נותן את האות כל קבוצה צריכה להשיג כמה שיותר סוגים שונים של עלים מהגינה הבית ספרית. המשחק פועל על פי חוקים של מרוץ שליחים כך שכל פעם תלמיד אחר הולך להביא עלה אחד ורק ברגע שהוא חוזר ונותן כף לחברו יכול לצאת תלמיד אחר להביא עוד עלה.
- דרך המשחק הנ"ל התלמידים מבינים את המגוון הרחב של הצמחים שכבר קיימים בגינה ושצריך לטפח גם אותם.
- הכרת הזרע וצמח הריחן- מעבירים צמח ריחן (בלעז- בזיליקום) בין כל התלמידים ומאפשרים לכל תלמיד להריח את הריחן. לאחר מכן כל תלמיד מקבל מספר פרחים של ריחן והוא צריך להכין לעצמו שקית לזרעים מדף נייר, להוציא את כל הזרעים שישנם בפרח ולהכניס אותם לשקית נייר שהכין.

רשימת ציוד:

- טושים מחיקים
- שיפודים
- פרחי ריחן
- דפי נייר
- טושים (לא מחיקים)

פעילות שלישית- ערוגות ירק

מטרות

1. התלמידים יחלו בתכנון הגינה האורגנית
2. התלמידים יתנסו בהתחלת עבודה בגינה
3. התלמידים ילמדו עיקרון מתחום הגינון האורגני- ערוגות ירק

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- צורות של ערוגות- מספרים לתלמידים שהצמחים בגינה נמצאים בתוך ערוגות מסודרות גם בכדי לדעת איפה שתלנו כל צמח וגם בכדי לא לדרוך בטעות על הצמחים.
- לאחר ההסבר הקצר כל תלמיד מתבקש לחשוב על צורה ולצייר אותה על דף נייר שקיבל.
- לאחר שכל התלמידים ציירו את הצורות שלהם כל אחד מציג את הצורה לפני הכיתה.
- לאחר שכל התלמידים מציגים- עורכים הצבעה שבה בוחרים צורה אותה נכין בגינה.
- יוצאים לגינה ומכניסים ערוגה על פי הצורה שנבחרה. במידה וישנם עיגולים בצורה שנבחרה ניתן לאלתר מחוגה משני מקלות וחבל ולשרטט עיגולים על האדמה.

רשימת ציוד

- דפים
- טושים מחיקים
- עטים/עפרונות
- טושים/צבעי פנדה
- 2 מקלות חזקים
- חבל
- אבנים גדולות
- קרשים
- צמיגים

פעילות רביעית- אחסון תוצרת הגינה והתגוננות הצמח מפני מזיקים

מטרות

1. התלמידים יכירו צמח תבלין חדש
2. התלמידים ילמדו כיצד לייבש ולאחסן צמחי תבלין
3. התלמידים יבינו כיצד צמח יכול להתמודד עם מזיקים

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- מספרים לתלמידים שהיום נכיר צמח חדש שנקרא עשב לימון שריחו כלימון והוא מצוין גם לתה וגם לבישול. נותנים לכל תלמיד להריח את עשב הלימון ולהרגיש את הסיבים "השורטים" שלו ומסבירים שזו אחת הדרכים של הצמח להתמודד עם אויביו (המזיקים).
- נסביר לתלמידים שבכדי לשמור צמח לזמן ארוך (חודשים) צריך לייבש אותו ובכדי לייבש אותו אנו צריכים לפרוס את צמח במקום מוצל וייבש ולחכות עד שהעלים שלו יתייבשו ורק אז לאחסן אותם במקום סגור.
- כל תלמיד יקבל בקבוק של קוקה קולה המסומן מראש ("ע"י מרקר) בצורה שבה הוא צריך לגזור אותו ויגזור על פי הקווים וכך יכין קופסת אחסון לצמחי תבלין מיובשים.
- כל תלמיד יקשט עם טושים את קופסת התבלין שלו.

רשימת ציוד

- טושים מחיקים
- מספרים לכל תלמיד
- טושים לא מחיקים
- בקבוק קוקה קולה (1.5 ליטר) לכל תלמיד
- זר גדול של עשב לימון שיספיק לכל התלמידים.

* בנוסף מצורף קישור שמסביר איך להכין את קופסת האחסון-

<http://www.youtube.com/watch?v=C91rreR1cgA>

פעילות חמישית- שתילת הצמחים ומה הצמח צריך בכדי לגדול

מטרות

1. התלמידים יבינו מדוע הצמח צריך להיות באדמה
2. התלמידים ילמדו את התנאים הבסיסיים שצמח צריך בכדי לגדול
3. התלמידים ילמדו כיצד שותלים צמח והיכן שותלים אותו
4. התלמידים ילמדו כיצד לטפל בצמח השתול.

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- מסבירים לתלמידים כי הצמח צריך מרחב גדילה וחומרים שבאים מהאדמה ולכן אנו צריכים לשתול את הצמח באדמה (זאת אחרי שהנבטנו או ייחרנו אותו בעציץ או במשטח הנבטה).
- מציירים על הלוח צמח כלשהו ואת האדמה שבה הוא שתול ושואלים את התלמידים מה הצמח צריך בכדי לגדול.
- לאחר שהתלמידים מנסים לנחש/ תוך כדי- מצירים על הלוח פרח ואת התנאים הבסיסיים שהוא צריך בכדי לגדול- מים, שמש, אדמה, קומפוסט, אהבה ומרחב (ראה נספח 1).
- יוצאים לגינה עם הייחורים שהתלמידים הכינו בפעילות הראשונה ושותלים אותם בערוגה שהתלמידים הכינו. במידה והערוגה עדיין לא גמורה, מסיימים גם לבנות את הערוגה.
- משקים את הצמחים החדשים ומאחלים להם בהצלחה!

רשימת ציוד

- טושים מחיקים
- ייחורים
- קומפוסט
- כפות אדמה
- מזלף

פעילות שישית- השקיה בגינה

מטרות

1. התלמידים יבינו את חשיבותה של ההשקיה בגינה.
2. התלמידים ילמדו מהן שיטות ההשקיה בגינה וכיצד יודעים כמה ומתי להשקות.
3. התלמידים יכינו כלי השקיה אישיים ויתנסו בהשקיית הגינה.

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- שואלים שוב את התלמידים מהם התנאים הבסיסיים שצמח צריך בכדי לגדול ועומדים על החשיבות של ההשקיה של צמח במים במהלך השנה (בחורף נעזרים בגשם ובקיץ במזלפים/טפטפות/ממטרות).
- מציירים על הלוח את אותו ציור שציירו בשיעור הקודם (ושואלים את התלמידים מה הצמח צריך בכדי לגדול) אך הפעם מדגישים את המזלף שמשקה את הפרח שלנו (ראה נספח 2).
- מסבירים לתלמידים כיצד משקים (עם מזלף, צינור או צינור טפטוף) וכיצד יודעים מתי להשקות (מניחים את האצבע על האדמה ואם היא לא לחה משקים).
- מכינים עם התלמידים מזלפים אישיים מבקבוקי קוקה קולה ורושמים עליהם את שמות התלמידים.
- יוצאים לגינה, מחלקים לכל תלמיד אחריות השקיה ומשקים את הגינה.

רשימת ציוד

- טושים מחיקים
- בקבוק קולה לכל תלמיד
- טושים לא מחיקים
- זוג מספריים לכל תלמיד

פעילות שביעית- קומפוסט בגינה

מטרות

1. התלמידים יבינו מהו קומפוסט.
2. התלמידים יבינו את חשיבותו של הקומפוסט כמזון לצמחים.
3. התלמידים ילמדו כיצד מכינים קומפוסטר וכיצד מייצרים בעזרתו קומפוסט.
4. התלמידים יתנסו בפיזור קומפוסט בגינה.

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- שואלים שוב את התלמידים מהם התנאים הבסיסיים שצמח צריך בכדי לגדול ושואלים את התלמידים האם צמח צריך גם לאכול?
- מציירים על הלוח את אותו ציור שציירנו בשיעורים הקודמים אך הפעם מדגישים האדמה שמתחת לפרח וסימן שאלה ששואל מה האדמה צריכה (ראה נספח 3).
- כותבים על הלוח את המילה **קומפוסט** ושואלים את התלמידים אם הם יודעים מהו קומפוסט (או בשמו העברי- זבל אורגני). לאחר מכן מסבירים קצת על מהו קומפוסט ומהו קומפוסטר.
- משחקים משחק שבו התלמידים מתחלקים ל-2 קבוצות וכל קבוצה מקבלת סט כרטיסיות. על כל כרטיסיה רשום פריט אשפה כלשהו שניתן לראות בכל בית (כמו למשל קליפות מלפפון, שאריות חסה, קיסם עץ, דף נייר, שברי זכוכית, נייר אלומיניום, שקית ניילון, שאריות לחם, אורז שהתקלקל וכו'...). ומניחים בקצה החדר שני מיכלים לכל קבוצה, על האחד רושמים- זבל אורגני ועל השני זבל לא אורגני. המטרה במשחק היא למיין כמה שיותר מהר את הכרטיסיות לתוך מיכלי האשפה כך שבכל פעם תלמיד אחר יכול להחליט לגבי כרטיסיה שונה (בצורה של מרוץ שליחים). הקבוצה שתמיין כמה שיותר מהר את הכרטיסיות והמיון שלה יהיה יותר מדויק תנצח!
- יוצאים לגינה ומפזרים יחד עם התלמידים קומפוסט לכל הצמחים בגינה (כל תלמיד מפזר לצמח ששתל בעבר).

* מתוך האתר ויקיפדיה

רשימת ציוד

- טושים מחיקים
- 2 סטים של כרטיסיות פריטי אשפה
- 4 מכלים
- 2 שלטי- "זבל אורגני"
- 2 שלטי- "זבל לא אורגני"
- נייר דבק
- קומפוסט ביתי

פעילות שמינית- ציפורים בגינה

מטרות

1. התלמידים יבינו את חשיבותם ותפקידם של ציפורים וחרקים בגינה
2. התלמידים יכינו פינות האכלה לציפורים ויתלו אותם בגינה

זמן הפעילות : שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- שואלים שוב את התלמידים מהם התנאים הבסיסיים שצמח צריך בכדי לגדול ושואלים את התלמידים האם חוץ מהתנאים שהזכרנו עד היום הצמח צריך עזרה מעוד משהו.
- מציירים על הלוח את אותו ציור שציירנו בשיעורים הקודמים והפעם מצביעים לכיוון השמיים ושואלים מה עוד ניתן להוסיף לציור (ראה נספח 4).
- מסבירים על חשיבותם של ציפורים וחרקים בגינה ומדגישים שבלעדיהם הגינה לא הייתה יכולה להתקיים.
- מכינים יחד עם התלמידים פינות האכלה לציפורים מאצטרובלים ממולאים בתערובת האכלה.
- יוצאים לגינה ותולים על העצים את פינות ההאכלה שהתלמידים הכינו.

רשימת ציוד

- טושים מחקים
- אצטרובל לכל תלמיד
- קמח
- מים
- שמן חמניות/קנולה
- בוטנים גרוסים
- גרעיני חמניות
- מקולפים
- שומשום
- 2 קערות
- חוטי ברזל
- פלייר/קטר

* בנוסף מצורף קישור שמסביר כיצד להכין את פינת ההאכלה מהאצטרובלים ופינות האכלה נוספות-

http://www.yarbirds.org.il/food/food_feeder/food_feeder.htm

פעילות תשיעית- שורשים ופקעות

מטרות

1. התלמידים ילמדו על קיומו של חלק מהותי מהצמח- השורשים שלו.
2. התלמידים יבינו כיצד "מתנהגים" השורשים ולמה הם כל כך חשובים לצמח.
3. התלמידים יכירו סוגי שורשים ופקעות שניתן למצוא בכל בית ויתנסו בשתילה של פקעות.

זמן הפעילות : שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- שואלים שוב את התלמידים מהם התנאים הבסיסיים שצמח צריך בכדי לגדול ושואלים את התלמידים איזה חלק של הצמח נמצא בתוך האדמה. בנוסף שואלים את התלמידים איך לדעתם נראה שורש.
- מציירים על הלוח את אותו ציור שציירו בשיעורים הקודמים והפעם מציירים על פי רעיונות התלמידים את שורשי הפרח שלנו (ראה נספח 5).
- משחקים משחק שבו התלמידים צריכים למשש ולהריח (כשעיניהם מכוסות), פקעות שונות (תפוחי אדמה, שום, בטטה, בצל, צנונית, סלק) ולומר לפי המישוש ולפי הריח, מהו הירק שאותו הם מחזיקים.
- מסבירים לתלמידים כיצד "מתנהגים" השורשים, אילו סוגי שורשים יש ומה ההבדל בין שורש לפקעת.
- יוצאים לגינה, שותלים את הפקעות ומסמנים את מיקומן כך שנוכל לעקוב אחר גדילתן (זאת במידה ואנו עדיין אנו בתקופת החורף).

רשימת ציוד

- טושים מחיקים
- שקיות אטומות
- כיסויי עיניים
- פקעות שונות- תפוחי א, צנונית, סלק, בצל, שום, בטטה וכו..
- כפות אדמה
- מזלף

פעילות עשירית- חיפוי קרקע

מטרות

1. התלמידים ילמדו מהו חיפוי קרקע.
2. התלמידים יבינו את חשיבותו של חיפוי קרקע לצמחים בטבע בכלל ובגינה בפרט.
3. התלמידים יכירו סוגים שונים של חיפויי קרקע.
4. התלמידים יתנסו בשימוש בחיפוי קרקע בגינה.

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- שואלים שוב את התלמידים מהם התנאים הבסיסיים שצמח צריך בכדי לגדול ושואלים את התלמידים במה הם כבני אדם משתמשים בכדי להגן על גופם במהלך עונות השנה (הכוונה היא לבגדים). מתוך התובנה שבני אדם משתמשים בבגדים בכדי להגן על עורם במהלך עונות השנה מסבירים שגם צמחים זקוקים לכיסוי.
- מציירים על הלוח את אותו ציור שציירנו בשיעורים הקודמים והפעם מציירים גם חיפוי קרקע מסביב לפרח שלנו אשר מגן על האדמה (ראה נספח 6).
- שואלים את התלמידים ממה לדעתם ניתן להכין את חיפוי הקרקע, רושמים את הרעיונות על הלוח ואליהם מוסיפים רעיונות נוספים שהתלמידים לא חשבו עליהם.
- הולכים עם התלמידים לחורשה קרובה או לעץ כלשהו אשר משיר את עליו ומראים לתלמידים את ההבדל בין אדמה חשופה לאדמה המכוסה בחיפוי ומסבירים שוב את סגולות החיפוי.
- אוספים חיפוי שהכנו מראש, מביאים אותו לגינה הבית ספרית וביחד עם התלמידים מניחים אותו מסביב לצמחים שלנו.

רשימת ציוד

- טושים מחקים.
- דוגמאות חיפוי.
- עלים או רסק דשא לחיפוי הצמחים בבית הספר.

פעילות אחת עשרה- שבילים בגינה א'

מטרות

1. התלמידים יבינו מה חשיבותם של שבילים בגינה.
2. התלמידים יכירו סוגים שונים של שבילים שניתן ליצור בגינה.
3. התלמידים יתנסו בסימון שביל בגינה הבית ספרית.

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- שואלים שוב את התלמידים מהם התנאים הבסיסיים שצמח צריך בכדי לגדול ושואלים את התלמידים כיצד אנו יכולים להזיק בטעות לצמחים. כמובן שהתשובה היא שאנו יכולים להזיק בטעות לצמחים אם נדרוך עליהם או נקטוף אותם בטעות. על כן מדגישים את החשיבות שבהגדרת האזורים השונים בגינה- ערוגה, מקום ישיבה וכמובן- שבילים ללכת בהם.
- מציירים על הלוח את אותו ציור שציירנו בשיעורים הקודמים והפעם מציירים גם שבילים אשר עוברים ליד הפרח שלנו (ראה נספח 7).
- משחקים את משחק הנהר הרדיואקטיבי שבו התלמידים צריכים לחצות שטח בגינה מבלי לגעת באדמה כשלהשותם עומדים 3 קרשים בכדי לבין את החשיבות של דרך מעבר נוחה.
- מסבירים על חשיבותם של השבילים כמקום מוגדר שהולכים בו בכדי לא לפגוע בצמחים ששתלנו.
- שואלים את התלמידים ממה לדעתם ניתן להכין שבילים ורושמים את הרעיונות.
- כל תלמיד מכין 3 דגלונים משיפודים ומסקינטייפ ולאחר מכן כל התלמידים יוצאים ביחד לגינה ומסמנים את התוואי של השביל במיקום שהכיתה תחליט שבו הוא צריך לעבור.

רשימת ציוד

- טושים מחיקים.
- מסקנטייפ
- טושים לא מחיקים
- 3 שיפודים לתלמיד (חבילה של 100)
- 3 קרשים ארוכים

פעילות שתיים עשרה- שבילים בגינה ב'

מטרות

1. התלמידים יישמו את מה שלמדו בשיעור הקודם וייצרו שביל בחצר בית הספר.
2. התלמידים ייעזרו בחבריהם מכיתות אחרות בכדי ליצור את השביל.

זמן הפעילות : שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- פעילות זו הינה פעילות יישומית בה תלמידי הכיתה בשיתוף עם תלמידים מכיתות נוספות יעמלו על בנייתו של שביל אשר יעבור בקרבה לערוגות שהתלמידים יצרו בשיעורים קודמים.
- הפעילות תתחיל בתכנון ובתדרוך של התלמידים לגבי בנייתו של השביל.
- הבניה תיעשה בליווי של מורים ומתנדבים.

רשימת ציוד

- חומרים לבניית השביל על פי התכנון בשיעור הקודם.
- כפפות עבודה.

פעילות שלוש עשרה- שילוט בגינה

מטרות

1. התלמידים יזהו את הצמחים החדשים שנבטו/נשתלו בגינה.
2. התלמידים יבינו את החשיבות של שילוט הסבר לצמחים.
3. התלמידים יתנסו בהכנה של שלטי הסבר לצמחים וימקמו אותם בגינה.

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- עושים עם התלמידים סיור בגינה הבית ספרית ומנסים ביחד איתם לזהות את הצמחים החדשים שנבטו ואת הצמחים ששתלנו בעבר ומסבירים קצת על כל צמח.
- שואלים את התלמידים כיצד אנו יכולים לשתף את כל תלמידי בית הספר בתכולת הגינה הבית ספרית.
- מציעים לתלמידים להכין שלט לכל אחד מסוגי הצמחים ולאחר מכן נותנים לכל תלמיד אחריות להכין שלט לסוג מסוים של צמח.
- מכינים את השלטים מלוחות עץ, מקשטים אותם ודואגים שהם יהיו עמידים בגשם (מניילנים אותם בצורה טובה).
- תוקעים את השלטים בגינה ליד צמחים נבחרים.

רשימת ציוד

- טושים לא מחיקים
- מוטות עץ חתוכים (מוט לתלמיד)
- לוחות עץ קטנים/ לוחות פוליגל (לוח לכל תלמיד)
- ניילון
- ברגים להצמדה של הלוחות למוטות
- הסברים על הצמחים השונים

פעילות ארבע עשרה- השקיה חסכונית בגינה

מטרות

1. התלמידים יבינו עד כמה חשוב להשקות בקיץ
2. התלמידים ילמדו על תחום החיסכון במים בישראל ועל שיטות לחסכון במים בגינה
3. התלמידים יתנסו בהכנה של מערכת השקיה חסכונית

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- שואלים שוב את התלמידים מהם התנאים הבסיסיים שצמח צריך בכדי לגדול ומתמקדים שוב במרכיב המים (בייחוד אם אנחנו מתקרבים לעונה החמה).
- מציירים על הלוח את אותו ציור שציירנו בשיעורים הקודמים אשר מכיל את כל המרכיבים הבסיסיים שצמח צריך בכדי לגדול ומדגישים שוב את מרכיב המים (ראה נספח 2).
- שואלים את התלמידים מה יכולה להיות הבעיה עם השקיה של הצמחים בקיץ וכמובן התשובה שאליה נכוון היא- שבקיץ הצמחים זקוקים להמון מים ומבלי לשים לב אנחנו יכולים לבזבז הרבה מאוד מים (מעבר למה שהצמח באמת צריך).
- מספרים לתלמידים על המחסור במים שיש במדינת ישראל ושאלנו צריכים לחסוך במים (ניתן להביא כתבות או סרטון קצר על בעיית המים).
- שואלים את התלמידים כיצד לדעתם ניתן לחסוך במים בגינה ולאחר מכן נותנים כמה פתרונות כגון: שימוש בצמחים חסכוניים, שימוש בחיפוי (שלמדנו עליו בשיעורים הקודמים), שימוש במערכת טפטוף.
- כל תלמיד מכין משטח הנבטה לזרעי קיץ ובנוסף מכין טפטפת מאולתרת מבקבוק ורצועת בד. בכדי להכין את הטפטפת צריך לנקב חור בפקק הבקבוק, ולהשחיל את הבד דרכו כך שחצי מהרצועה נמצאת בתוך הבקבוק וחצי מהרצועה בחוץ. לאחר הכנת הטפטפת המאולתרת ממלאים אותה במים.
- תולים את הטפטפות המאולתרות על ענפי העצים שבגינה ומתחתיהן מניחים את משטחי ההנבטות כך שהמים מטפטפים מרצועת הבד לאדמה שבמשטח ההנבטה (ראה תמונה).

רשימת ציוד

- טושים מחיקים.
- רצועות בד וחוטי קשירה
- בקבוק לכל תלמיד
- מסמר לניקוב הפקקים
- כלים להנבטה
- אדמת שתילה
- חומרי הסבר על בעיית המחסור במים שיש בישראל

פעילות חמש עשרה- צמחים בקיץ לעומת צמחים בחורף

מטרות

1. התלמידים יבינו את השינויים שמתרחשים בין עונת החורף לעונת הקיץ בגינה.
2. התלמידים ילמדו את ההבדלים בין צמחית חורף לצמחית קיץ
3. התלמידים יכירו משפחה מסוימת של צמחי קיץ ויתנסו בשתילת זרעי קיץ.

זמן הפעילות : שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- שואלים שוב את התלמידים מהם התנאים הבסיסיים שצמח צריך בכדי לגדול?ומהם ההבדלים בתנאים שהצמח צריך בין עונת החורף לעונת הקיץ?
- מציירים על הלוח את אותו ציור שציירנו בשיעורים הקודמים אך הפעם מציירים את אותו ציור פעמיים- משני צדי הלוח. צד אחד של הלוח מייצג את הקיץ וצד שני את החורף (ראה נספח 8).
- בודקים יחד עם התלמידים את ההבדלים העיקריים בין החורף לקיץ- בחורף לעומת הקיץ יש למשל יותר מים אך פחות שמש וקר יותר.
- שואלים את התלמידים האם ההבדלים משפיעים על סוג הצמחים בגינה, זאת אומרת האם בחורף ישנם צמחים שונים מהצמחים בעונת הקיץ?
- לאחר שהתלמידים מבינים שישנם הבדלים בין העונות ושישנם צמחים שמתאימים רק לחורף וצמחים שמתאימים רק לקיץ מסבירים לתלמידים שישה חוקיות מסוימת בטבע שמגדירה את ההבדלים בין צמחי הירק בקיץ לצמחי הירק בחורף. לצורך ההסבר מצירים בשני צדי הלוח דוגמאות לצמחי חורף/צמחי קיץ. החוקיות העיקרית שניתן לראות היא : שכל צמחי הירק הקיציים גדלים מעל האדמה, מתפרסים יותר והם יותר ראוותניים (יותר צבעוניים ועם יותר נוכחות). לעומת זאת צמחי הירק החורפיים הם ברובם ירוקים או לבנים, החלק העיקרי שאנו אוכלים מהם הוא מתחת לאדמה והם ברובם מצטמצמים לשטח יחסית קטן מעל האדמה.
- מציגים לתלמידים את משפחת הדלועים ומראים להם דוגמאות לזרעים שונים שלדלועים, לאחר מכן יוצאים החוצה וזורעים זרעים של מלפפון במנבטות שהתלמידים הכינו בשיעור הקודם. בנוסף מכינים עוד מנבטות לזרעים נוספים ומדגישים שוב את חשיבות ההשקיה.

רשימת ציוד

- טושים מחקים.
- כלים להנבטה
- אדמת שתילה
- זרעי קיץ (ובמיוחד של מלפפונים)
- דוגמאות של ירקות קיץ להמחשה

פעילות שש עשרה- מי הם הזרעים והיכן הם מסתתרים

מטרות

1. התלמידים יבינו יותר לעומק מה תפקידם של הזרעים ומה הם מכילים.
2. התלמידים ילמדו היכן נמצאים הזרעים וכיצד הם מופצים.
3. התלמידים יתנסו במציאת זרעי העגבנייה ובהפצתם.

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- שואלים שוב את התלמידים מהם התנאים הבסיסיים שצמח צריך בכדי לגדול וחוזרים חזרה למקור שממנו יוצא הצמח- הזרע!
- מציירים על הלוח את אותו ציור שציירנו בשיעורים הקודמים והפעם מדגישים את הזרע בציור (ראה נספח 9) ושואלים את התלמידים מהו הזרע? מה הוא מכיל? לאיזה תנאים הוא צריך בכדי לנבוט?
- מסבירים לתלמידים בצורה פשוטה שהזרע מכיל את כל התכונות שהצמח החדש צריך ולכן הוא תמצית מרוכזת של הצמח. כמו תרכיז לימונדה שמוסיפים לה מים והיא הופכת ללימונדה (ניתן להביא תרכיז לימונדה ולהכין עם התלמידים לימונדה).
- מציגים לתלמידים עגבנייה ומעבירים אותה בניהם. שואלים את התלמידים היכן נמצאים הזרעים של העגבנייה ולאחר שהם מנחשים שהזרעים נמצאים בפנים, כל מספר תלמידים מקבלים עגבנייה וצריכים להוציא ממנה את הזרעים.
- יוצאים לגינה, מכינים עם התלמידים ערוגות מצמיגים, אותן ממלאים באדמה טובה (ניתן למלא אותן באדמת שתילה) ושותלים את זרעי העגבנייה בערוגות החדשות.

רשימת ציוד

- טושים מחיקים.
- מספר צמיגים.
- תרכיז לימונדה
- עגבנייה לכל 3 תלמידים
- אדמת שתילה
- 2-3 סכינים (לא חדות)

פעילות שבע עשרה- צמחים מטפסים בגינה

מטרות

1. התלמידים יבינו מהם צמחים מטפסים ובמה הם שונים מצמחים אחרים.
2. התלמידים יבינו מהם התנאים שזקוק להם צמח מטפס בכדי לגדול.
3. התלמידים יתנסו בהכנת קיר טיפוס לצמח השעונית (בלעז- פסיפלורה).

זמן הפעילות : שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- מציירים על הלוח את אותו ציור שציירנו בשיעורים הקודמים והפעם מציירים בין כל שאר דברים צמח אחד שמטפס גבוה (ראה נספח 10) ושואלים את התלמידים מהו הצמח המוזר הזה ומדוע הוא מטפס?
- מסבירים שצמחים מטפסים נעזרים בכל מני דברים שנמצאים בגינה בכדי לטפס, כמו עצים, עמודים, גדרות וכו... ושהם מטפסים בכדי להשיג יותר קרני שמש (בשלב הזה ניתן להבליט בציור שלנו את השמש וקרניה ולהסביר על חשיבות השמש בגידול הצמח). חשוב לספר שבטבע ישנה תחרות מתמדת בין הצמחים על שמש ושצמחים מטפסים גדלים בד"כ מאוד מהר ומצליחים לנצח בתחרות.
- מראים לתלמידים שתיל של שעונית ומספרים עליה מעט (הסבר על השעונית ניתן למצוא כאן- http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A9%D7%A2%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%AA_%D7%A0%D7%90%D7%9B%D7%9C%D7%AA).
- שואלים את התלמידים מה לדעתם ניתן להכין בגינה בכדי לעזור לשעונית לטפס- אוספים כמה רעיונות ורושמים על הלוח.
- נותנים לילדים חבלי שמשון (או כל סוג של חוט חזק) ויוצאים לגינה לשתול את השעונית ולהכין קיר טיפוס מחבלים לשעונית (על גבי אחת הגדרות הסמוכה למקום השתילה). חשוב לסייר קודם עם התלמידים ולבחור מקום קרוב לגדר לשתילת הצמח המטפס.

רשימת ציוד

- טושים מחיקים.
- שתיל של שעונית (פסיפלורה)
- חוט שמשון
- מספריים
- יתדות לקיבוע החוטים לאדמה
- את חפירה

פעילות שמונה עשרה- צמחי תבלין בגינה

מטרות

1. התלמידים יבינו מהם צמחי תבלין ומהן התכונות המיוחדות של חלק מהם.
2. התלמידים ילמדו מה ניתן להכין עם צמחי התבלין בבית או בבית הספר ואילו צמחי תבלין ישנם בחצר בית הספר.
3. התלמידים יתנסו בזיהוי צמחי תבלין ובהכנת תה מצמחי תבלין.

זמן הפעילות : שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- מתחילים את הפעילות במשחק שבו כל תלמיד מקבל ענף קטן של צמח תבלין (מומלץ להביא לפחות 5 סוגים שונים של צמחי תבלין ואף יותר) והוא צריך בתורו לנסות ולזהות את צמח התבלין, כאשר שמות הצמחים רשומים על הלוח. אם הוא לא מצליח תוך שני ניסיונות הוא יכול להיעזר בחברים. כל פעם שתלמיד מנסה לזהות סוג חדש של צמח תבלין, מבקשים מאותו התלמיד לעבור בין כל הכיתה ולתת לתלמידים להריח את הצמח.
- לאחר שכל התלמידים הכירו את הצמחים השונים שהבאנו להם ואת ריחם, ניתן לעשות תחרות זיהוי של צמחי תבלין בין זוגות של תלמידים שעיניהם מכוסות רק ע"י חוש הריח.
- יוצאים לסיור בגינה הבית ספרית ובודקים אילו צמחי תבלין יש בגינה ומה ניתן לעשות עם כל צמח תבלין שמצאנו.
- תוך כדי הסיור אוספים קצת מכל צמחי התבלין שמתאימים להכנת תה ובסוף הסיור מכינים מהם תה לכל הכיתה.
- *המלצה- בפעילות זו ניתן גם לשתול שתילים של צמחי תבלין אך צריך להגדיל את מסגרת הזמן של הפעילות.

רשימת ציוד

- צמחי תבלין מסוגים שונים (ענף לכל תלמיד).
- כיסויי עניים
- מייחם/ תרמוס עם מים רתוחים
- שתילים של צמחי תבלין (אופציה)
- כפות חפירה (אופציה)
- מזלף (אופציה)

פעילות תשע עשרה- חברויות צמחים

מטרות

1. התלמידים ילמדו מהם חברויות צמחים
2. התלמידים יבינו כיצד יצירה של חברויות צמחים יכולה לעזור לגינה הבית ספרית
3. התלמידים יתנסו בזריעת זוגות צמחים שמהווים "חברים".

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- מציירים על הלוח את אותו ציור שציירו בשיעורים הקודמים והפעם מציירים בין כל שאר דברים שצמח צריך בכדי לגדול צמח אחד של בזיליקום שעליו מטפס צמח של עגבנייה (ראה נספח 11).
- מציירים את השורשים שלהם כך שהשורש של הבזיליקום יורד ישר למטה לתוך האדמה והשורש של העגבנייה מתפרס לצדדים (ניתן גם להביא תמונות שלהם לצורך ההמחשה).
- שואלים את התלמידים האם שני הצמחים שמצוירים על הלוח מפריעים אחד לשני בגלל שהם שתולים כל כך קרוב אחד לשני ויכולים "לגנוב" אחד לשני את המים ואת האור.
- לאחר שהתלמידים מנסים לענות על השאלה שנשאלו מספרים להם שאכן ישנם צמחים שאם נשתול אותם אחד ליד השני הם יפריעו זה לזה אך במקרה של העגבנייה והבזיליקום הם לא מפריעים אחד לשני אלא אף עוזרים אחד לשני (העגבנייה מעניקה לבזיליקום חיפוי קרקע והבזיליקום מאפשר לעגבנייה לטפס עליו וכך להשיג יותר אור) וכן הם נקראים "חברים". בנוסף לכך הם שני צמחים שכשנשתול אותם אחד ליד השני הם יחלקו במים ובאור (בזכות הצורה של הגבעולים והשורשים שלהם).
- מראים לתלמידים זרעים של שעועית או חומוס ומספרים להם שהם ממשפחת צמחים שנקראת "משפחת הקטניות" ושרוב הצמחים ממשפחת הקטניות הם "חברים" של שאר הצמחים. מספרים שצמחים אלו הם "חברים" משום שהם ממשפחת הקטניות והם "קושרי חנקן". משמעות הדבר היא שאלו צמחים שגורמים לכך שיהיה יותר חנקן בקרקע- מרכיב שהצמחים האחרים זקוקים לו (משום שהמושג של החנקן יכול להיות מסובך לתלמידים ניתן להשוות את החנקן לצמחים לחמצן שבני האדם נושמים בכדי לחיות).
- יוצאים לגינה וזורעים זרעים של פרחי העונה ובצמוד אליהם זרעים של שעועית או חומוס ובכך ממחישים לתלמידים את שלמדו בכיתה.

רשימת ציוד

- טושים מחקים
- תמונות של עגבנייה ובזיליקום
- זרעים של שעועית/ חומוס
- זרעים של פרחי העונה
- כפות שתילה
- מזלף

פעילות עשרים- סוקולנטיים בגינה

מטרות

1. התלמידים יבינו מהם הצמחים הסוקולנטיים
2. התלמידים ילמדו את היתרונות שיש לצמחים סוקולנטיים בגינה
3. התלמידים יתנסו בשתילת סוקולנטיים בגינה

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- מציירים על הלוח את אותו ציור שציירנו בשיעורים הקודמים והפעם מציירים בין כל שאר הדברים שצמח צריך בכדי לגדול, צמח שהעלים שלו יותר עבים ומעליו מדגישים את השמש הקופחת ואת מעט המים שנותנים לו (ראה נספח 12).
- שואלים את התלמידים מה זה הצמח המוזר הזה והאם הוא ישרוד בשמש הקופחת בלי הרבה מים.
- לאחר שהתלמידים מסיקים שיהיה לצמח הזה מאוד קשה בכדי לגדול מספרים להם שישנם צמחים שנקראים סוקולנטיים ושאלו צמחים שיודעים להתמודד עם מצבים קשים של חום עז ומחסור במים. בנוסף שלצמחים האלו לרוב יש עלים שיודעים לאגור כמות גדולה של מים ועל כן להשתמש בהם בזמנים של מחסור (ניתן להקביל זאת לגמל ולדבשת שלו).
- שואלים את התלמידים מה היתרון של צמחים כאלו בגינה שלנו- התשובה כמובן היא שאלו צמחים שחוסכים מים וניתן לסמוך על כך שיהיו עמידים ויצליחו לשרוד גם במזג אוויר קשה.
- מראים לתלמידים מספר צמחים סוקולנטיים שנקנו במשתלה ויוצאים לגינה לשתול אותם במספר מוקדים בגינה- לאחר השתילה מדגישים לתלמידים כי למרות כל מה שדיברנו בכיתה, הצמחים הללו עדיין זקוקים להשקיה ועל כן חשוב להשקות אותם פעם בכמה ימים.

רשימת ציוד

- טושים מחיקים
- כפות שתילה
- שתילים של סוקולנטיים
- מזלף

* צמח מסוג סוקולנט- מתוך האתר מקומילון

פעילות עשרים ואחת- שימוש בפסולת ממוחזרת והכנת ספסל בגינה

מטרות

1. התלמידים יבינו את הערך הגלום בפסולת מסוגים שונים
2. התלמידים ילמדו דרך מיוחדת ושונה לשימוש בפסולת בגינה- קרי הכנת ספסלים
3. שיתוף הורי הילדים באחת הפעילויות האחרונות בשנת הלימודים
4. התלמידים והוריהם יתנסו בהכנת ספסלים מחומרים ממוחזרים

זמן הפעילות: כ- 3-4 שעות (בשעות אחר הצהריים)

מהלך הפעילות:

- מתחילים את הפעילות בהסבר להורים ולילדיהם לגבי האופן שבו בונים את הספסלים הממוחזרים, הבנויים בעיקרם מצמיגים ישנים אותם ממלאים בפסולת קשיחה(לא אורגנית), אבנים, אדמה וחול ומצפים אותם בשכבות דקות של בטון. חשוב מאוד לתת דגשים בטיחותיים לעבודה עם כלים גדולים ועל עבודה בטיחותית עם מלט.
- לאחר ההסבר יוצאים לגינה בחרים מקום מתאים לספסל ובונים אותו בשלבים עד לשלב שבו מכינים את שכבת המלט הראשונה (לסרטון קצר על השלבים העיקריים בתהליך הבניה ניתן להיכנס לקישור הבא- <http://www.youtube.com/watch?v=d1t79UyL8i0>).
- לאחר שמסיימים את שכבת הבטון בחרים יחד עם התלמידים את הצבע שבו הם היו רוצים שהספסל יצבע.
- בפעילות זו במידה ואין מדריך או מבוגר המבין בבניה ירוקה או בבניה בבטון מומלץ להזמין מדריך מקצועי העוסק בבניה ירוקה.

רשימת ציוד

- 50 ק"ג מלט אפור
- 12 שקי חול קטנים
- 12 צמיגים
- 12 מטר של רשת לולים
- בריכת ערבוב מלט מריצת ברזל
- 4 בזנטים באורך של 1 מטר
- פטיש 5
- טוריות
- פסולת מוצקה/ פסולת בניין
- 5 שקי חצץ (לא גס מדי)

פעילות עשרים ושתיים- סיום הכנת הספסל

מטרות

1. התלמידים יבינו את החשיבות שבסיום פרויקטים
2. התלמידים ימשיכו להתנסות בבניית הספסלים

זמן הפעילות: שעה וחצי

מהלך הפעילות:

- מתחילים את הפעילות בכך ששואלים את התלמידים כיצד הם היו רוצים לקשט את הספסלים ואת הרעיונות רושמים על הלוח.
- נותנים לתלמידים שרוצים, לצייר על הלוח דוגמאות שניתן לצייר על הספסלים.
- יוצאים לגינה, מערבבים בטון עם צבע פיגמנט (על פי הצבע שהתלמידים בחרו), מורחים שכבה נוספת של בטון על הספסל ומטביעים שברי קרמיקה/ גולות בבטון הרך.
- בסיום העבודה מומלץ להצטלם עם הספסל הטרי.

רשימת ציוד

- טושים מחיקים
- 50 ק"ג מלט לבן
- פיגמנט צבע (על פי הצבע שהתלמידים בחרו)
- בריכת ערבוב מלט/ מריצת ברזל
- שאריות מהחול שנשאר מהפעילות הקודמת
- שברי קרמיקה/ גולות

פעילות עשרים ושלוש- סיכום שנה

מטרות

1. התלמידים יבינו שלמרות ששנת הלימודים נגמרת הגינה ממשיכה להתקיים ויש להמשיך לטפח אותה ולשמור עליה.
2. התלמידים יזכרו בשנה שעברה וינסו לסכם ככיתה את שעברו במהלך השנה.

זמן הפעילות: שעה מלאה

מהלך הפעילות:

- מציירים על הלוח בעזרת הזיכרון של התלמידים את אותו ציור שציירו בשיעורים הקודמים והפעם מציירים את כל הדברים שהתלמידים למדו שצמח צריך בכדי לגדול ואת כל התופעות שהם למדו שיש בגינה (ראה נספחים).
- יושבים במעגל וכל תלמיד צריך לומר 2 דברים שהוא הכי נהנה מהם בגינה ולמה דווקא מהם.
- נותנים לתלמידים בריסטול, מרקרים ותמונות שצילמו בגינה במהלך השנה ומכינים ביחד שלט תודה לגינה.
- עושים סיור אחרון בגינה ובמידה ויש עוד פרי או ירק בגינה קוטפים ומחלקים בין הילדים.

רשימת ציוד

- טושים מחיקים
- בריסטול
- מרקרים
- מגוון תמונות שצילמו במהלך השנה
- דבק לבן

